

Bytomten vid

Svartinge

Arkeologisk förundersökning vid
Svartinge bytomt, Raä 360 Sollentuna
socken och kommun, Uppland.

Göran Werthwein

Rapport 2001:10

Bytomten vid

Svartinge

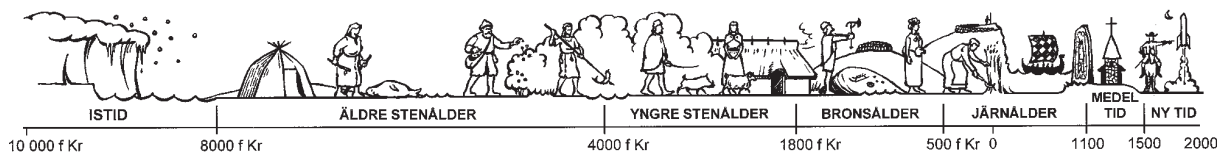
Arkeologisk förundersökning vid
Svartinge bytomt, Raä 360 Sollentuna
socken och kommun, Uppland.

Göran Werthwein

Rapport 2001:10

 STOCKHOLMS LÄNS MUSEUM

Box 6176 102 33 Stockholm
Tel 08-690 69 60 Fax 08-32 32 72
Besöksadress: Klarahuset, Sabbatsbergsvägen 6
Hemsida www.lansmuseum.a.se

Tidaxel: Mats Vänehem

© Stockholms läns museum
 Produktion: Stockholms läns museum
 Redaktionell bearbetning: Anders Ericsson
 Digital bearbetning av planer och profiler: Göran Werthwein
 Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133
 Stockholm 2001

Innehåll

Innehåll	4
Sammanfattning	6
Inledning	6
Topografi och fornlämningsmiljö	7
Syfte och metod	8
Resultat och tolkning	9
Anläggningar	10
Fynden	10
Fyndens datering	10
Lagerbild	11
Referenser	12

Figurförteckning

Figur 1. Undersökningens läge markerat på Blå kartan.	5
Figur 2. Undersökningens läge markerat på Ekonomiska kartan.	7
Figur 3. Översikt över del av undersökningen efter schaktning.	8
Figur 4. Schaktplan.	9
Figur 5. Skifferhänge och stödskena till sammansatt dubbelkam.	10
Figur 6. Exempel på sammansatt dubbelkam.	10

Bilagor

Bilaga 1. Planer och profiler	13
Bilaga 2. Historiskt kartöverlägg	19
Bilaga 3. Anläggningslista	20
Bilaga 4. Fyndlista	22
Bilaga 5. Rutlista	23
Bilaga 6. Schaktlista	24

Figur 1. Undersökningens läge markerat på Blå kartan, skala 1: 50 000.

Sammanfattning

Anledningen till den arkeologiska förundersökningen den 23 april – 4 maj 2001 var att Svartinge golf AB planerade att bygga ett klubbhus på den befintliga platsen för Svartinge bytomt (Raä 360).

Målsättningen med undersökningen var att klarlägga de förväntade lämningarnas ytmässiga utbredning och kronologi.

På den yta som skulle beröras av en klubbhuset upptogs 9 schakt och 12 provrutor. I samtliga schakt påträffades (exkl schakt 4) fynd såsom t.ex. tegel, keramik, järn och ben. Huskonstruktioner påträffades i fyra schakt och i fyra andra schakt fanns större, mer eller mindre glesa, stenpackningar med rundade stenar samt ett tätt skärvstenslager. Detta lager innehöll bl.a. förhistoriska fynd och kan möjligen ingå i ytterligare en huskonstruktion.

Fynd av förhistorisk karaktär var A-gods (keramik), ett skifferhänge (skifferbryne), järnbrodd samt kamfragment. Skifferhängen har på andra håll även påträffats i tidig-medeltida sammanhang. Ett kamfragment (tandplatta till B-kam) dateras till vikingatid och ett annat fragment (stödskena till sammansatt dubbelkam) dateras till 12-1300-tal. I övrigt fanns keramik från 17-1900-tal. Det förekom både avsatta och påförda lager.

Omedelbart sydväst om undersökningssytan finns ett gravfält (Raä 201). Detta gravfält dateras till yngre järnålder och är sannolikt gårdsgravfältet till Svartinge gård. Den preliminära tolkningen är därför att Svartinge bytomt har sitt ursprung i åtminstone vikingatid med kontinuitet fram till idag. Det finns även en möjlighet att lämningar från bronsålder kan påträffas vid vidare undersökningar eftersom en skärvstenshög finns ca 50 meter väster om undersökningssytan. Inga av de fynd som påträffades vid den nu aktuella undersökningen styrker dock en sådan datering.

Om klubbhuset kommer att uppföras så som det är planerat innebär det att en befintlig utbyggnad på det sydvästra huset kommer att avlägsnas och bebyggas. Kulturlager och anläggningar har påträffats på båda sidor om utbyggnaden. Eftersom detta hus inte har någon källare kan man förvänta sig att anläggningar och lager är intakta därunder – åtminstone inte påverkade av senare historiska aktiviteter.

Inledning

Under perioden 23 april – 4 maj 2001 utfördes en arkeologisk förundersökning av Svartinge bytomt (Raä 360), inom fastigheten Svartinge 10:1-2, Sollentuna socken och kommun, Uppland. Anledningen till undersökningen var att man planerade att bygga ett klubbhus intill den befintliga golfbanan. På platsen för den planerade byggnaden finns idag tre boningshus.

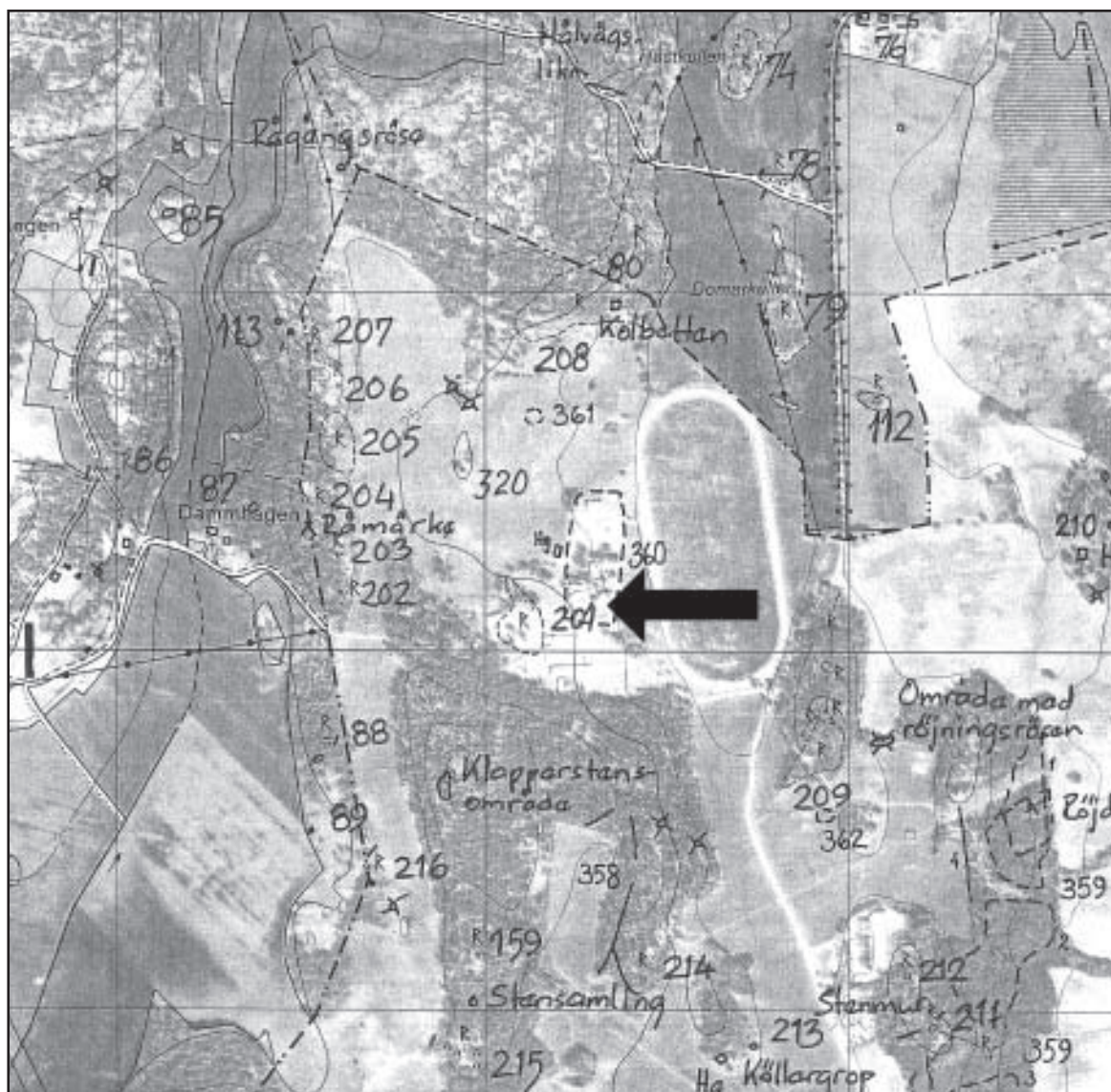
En arkeologisk utredning utfördes 1993 av IKOS. Anledningen var att man planerade anläggande av golfbanan Svartinge-Bisslinge. Man kunde då påvisa att flera boplatser fanns i området, där en av dem var belägen på bytomten. (Lst dnr 2021-01-6046, IKOS 1993)

Uppdragsgivare för den nu aktuella förundersökningen var Svartinge golf AB.

Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet ligger strax väster om Rotebro, i norra delen av Sollentuna kommun. Terrängen består av det för Mälardalen så typiska sprickdalslandskapet och är beläget mellan ca 15-50 meter över havet. Impedimenten är främst beväxta med gran och tall och de lägre liggande ytorna utgörs av postglaciala leror. Dessa ytor har tidigare brukats som åkermark men består idag till stor del av golfbanor. Undersökningsområdet är beläget ca 20-24 meter över havet på en höjdplata som sluttar mot nordost. Jordarten på undersökningsytan är framförallt morän.

I området finns rikligt med fornlämnings från både brons- och järnålder, där de flesta ligger på impedimenten men även delvis i åkermarken. Omedelbart intill bytomten i sydväst finns ett järnåldersgravfält (Raä 201) och ca 300 m i nordost finns skålgropar (Raä 320). Majoriteten av alla ensamliggande stensättningar och

Figur 2. Undersökningens läge markerat på Ekonomiska kartan, 10I 9d Sollentuna, skala 1:10 000.

gravfält finns på de skogsklädda impedimenten (t.ex. Raä 202-208) En boplats (Raä 361) med okänd utbredning påträffades vid en tidigare provschaktning. (fig 2)

Man har även påträffat omfattande odlingspår i form av stenröjda ytor, stenvallar och terrasser mellan Svartinge och Överby (sydost om bytomten) vilka tolkas häröra från järnåldern (Raä 359). I anslutning till dessa finns även stensträngar (Raä 358, 359). (IKOS 1993:11)

Att Svartinge har gamla anor framgår av äldre skriftliga källor där det äldsta kända belägget är från år 1305. Svartinge benämns då "Sverthingi" och år 1319 "Swertungke" (IKOS 1993:8). Den äldsta kända kartan med Svartinge är från 1690-talet (bil 2).

Figur 3. Översikt över del av undersökningen efter schaktning. Bilden tagen från nordost. Foto: Göran Werthwein.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att klarlägga lämningarnas ytmässiga utbredning och om möjligt deras kronologi. För att kunna göra detta grävdes sökschakt med hjälp av grävmaskin på platsen för det planerade klubbhuset (fig 3).

Grävmaskinen grävde med planskopa i tunna skikt ner tills anläggningar och/eller kulturlager påträffades eller till orörd markyta. Ett viktigt delmål var att fastställa anläggningsfrekvensen över ytan, men även att försöka ta reda på vilken typ av anläggningar det var fråga om.

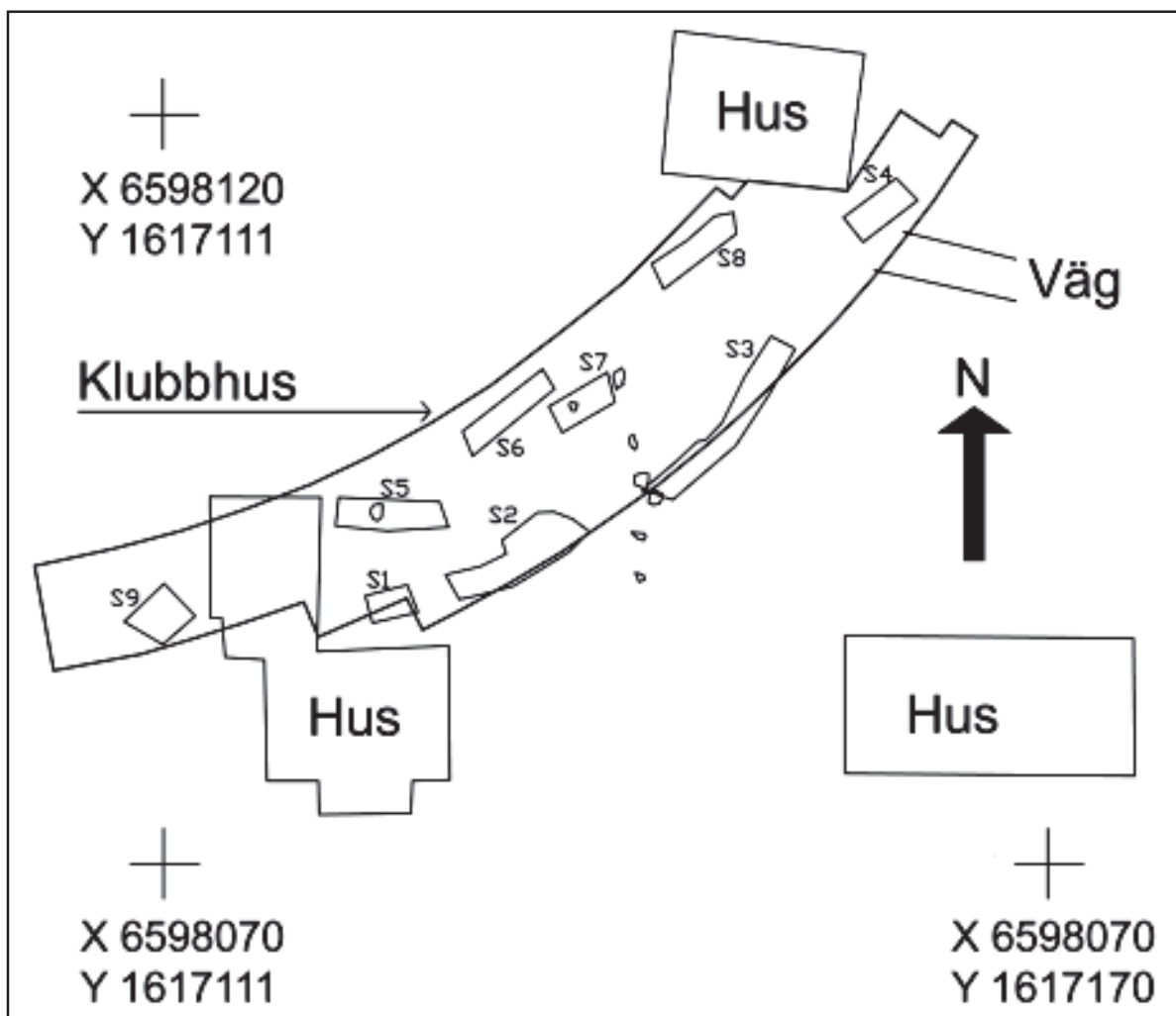

Kvadratmeterstora rutor handgrävdes för att kontrollera fyndinnehåll, fyndfrekvens, fyndspridning samt tjocklek på framkomna kulturlager. Rutorna placerades i schaktens botten vilka var belägna i den befintliga trädgården. Rutorna grävdes i stick om 0,1 m tjocka skikt. Det första skiktet kallas stick 1 och det därunder stick 2 o.s.v.

Frågor att besvara vid förundersökningen var att, som ovan nämnts, dels vilken datering bytomten har och om förhistorisk bebyggelse funnits på platsen. Samtliga schakt och rutor mättes in med totalstation och alla fynd har knutits till ruta, stick och schakt. Vissa schakt och anläggningar finns även dokumenterade på ritfilm. Undersökningsområdet fotograferades.

Resultat och tolkning

Vid förundersökningen grävdes sammanlagt 9 schakt och 12 provrutor. Den schaktade och delvis handgrävda ytan uppgick till ca 115 kvadratmeter av undersökningsområdets totala yta på 670 kvadratmeter. I schakten och rutorna påträffades 22 anläggningar (några anläggningar har dock osäker status).

Figur 4. Schaktplan med befintlig bebyggelse, planerat klubbhus, samtliga schakt och större stenar. Skala 1:500.

Anläggningar

Anläggningarna tolkades vara 7 stolphål, 1 skärvestenslager, 2 härdar, 6 stensamlingar, 2 stensyllar, 2 mörkfärgningar, 1 spisfundament (med möjlig hussyll intill) och 1 dike (bil 1). En igenväxt mindre väg gick att se omedelbart intill schakt 4. Anläggningarna var fördelade över hela ytan. Majoriteten av dem var koncentrerade till den sydvästra delen av undersökningsområdet.

Centralt på undersökningsytan bildar större stenblock en gles stenrad i nord-sydlig riktning. Detta kan vara gränsen för en uppbyggd terrass (fig 4).

Fynden

Det hittades fynd från historisk tid vid maskinavbaningen, såsom tegel, järn porslin, fajans och keramik (godstyp C II:4) i samtliga schakt med undantag för schakt 4. Även stora mängder obrända ben fanns i de övre lagren i schakt 1, 2 och 5-9. Endast enstaka fynd tillvaratogs, då främst de daterande fynden och vissa rutfynd.

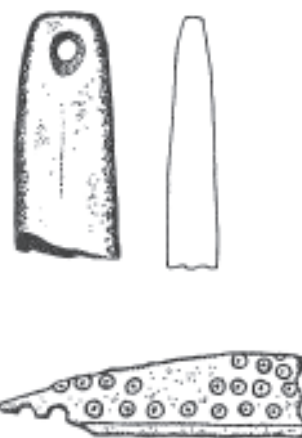
Vid maskinavbaningen påträffades endast ett fynd av förhistorisk karaktär. Detta utgjordes av ett skifferhänge (bryne) i schakt 6. Vid rutgrävningen påträffades ytterligare fynd såsom kamfragment (tandplatta), keramik (A-gods) och en hästbrodd av förhistorisk karaktär. Brända och obrända ben hittades i några provrutor. De obrända benen har ej bedömts osteologiskt men de utgörs av djurben från bl.a. nötboskap. De fragment som bedömdes osteologiskt var de brända benen, vilka påträffades i samma stick som det förhistoriska kamfragmentet i provruta 4. Dessa fragment var ben från en griskulting.

Övriga fynd är ett fragment av bronsplatta/beslag (ruta 2), slagg (ruta 3), lerklining (ruta 4, 8), kritpipsfragment (ruta 11), glas (ruta 11, 12 och 14) samt bränd flinta (ruta 11). (bil 4)

Fyndens datering

De fynd som gick att datera närmare var bl.a. den ovan nämnda tandplattan (B-kam) i ruta 4 vilken dateras till vikingatid. I samma ruta och stick påträffades även ett ornerat fragment av en stödskena till en sammansatt dubbelkam. Utifrån ornamentik och utseende dateras denna grovt till 12-1300-tal. Parallellt till detta fynd har påträffats i Sigtuna (Michél Carlsson muntligt). Sammansatta dubbelkammar började tillverkas redan under 1100-talet (Ros 1990:82).

Skifferhänget (brynet) är av liknande typ som brukar påträffas i vikingatida sammanhang, men de har även påträffats i tidigmedeltida lager (Mårtensson 1976:244). Skifferhänget går därför ej att datera närmare än till vikingatid-tidigmedeltid.

Figur 5. Skifferhänge och stödskena till sammansatt dubbelkam, skala 1:1.

Figur 6. Exempel på sammansatt dubbelkam, hämtat från Ros 1990:32, med fragmentet från Svartinge inlagt.

Även hästbrodden i ruta 3 liknar dem som förekommer i förhistoriska sammanhang, men även de påträffas i historiska kontexter. Möjligen kan det faktum att förhistorisk keramik hittades i samma ruta men i sticket ovan tyda på att brodden har en förhistorisk datering.

Två rörskaft till trebensgrytor påträffades i schakt 5 och 7. Rörskaft är tyvärr svåra att datera då de inte har en fast kronologi. Generellt kan man dela in dem i olika grupper (grupp A-C) där grupp A anses vara en äldre formtyp (tidigt 1600-tal), grupp B en yngre formtyp och grupp C går inte att datera alls (Johansson 2000:116). Rörskaften som påträffades i Svartinge utgjordes av typgrupp B.

Vissa skärvor av rödgodset CII:4 kunde utifrån glasyren dateras till 16-1700-tal. Skärvor av typen fajans daterades till 1800-tal och porslinet till 1900-tal.

Samtlig keramik som bedömdes vara förhistorisk (A-gods) påträffades i provrutorna (ruta 3, 4, 7 och 13). Den förhistoriska keramiken var så fragmentarisk att en närmare datering ej var möjlig. Ofta saknas tidigmedeltida keramik på landsbygden och man brukar därför anta att A-gods har nyttjats under längre period där än i städerna.

Lagerbild

Vid schaktningen kunde det konstateras att man har påfört ett ca 0,3-0,5 meter tjockt fyllnadslager intill den befintliga byggnaden i sydväst (schakt 1 och 5). I övrigt var matjorden ca 0,2-0,3 meter tjockt. Därunder vidtog anläggningar och avsatta kulturlager. De historiska anläggningarna, t.ex. spisfundamentet A 11, var generellt anlagda i ett ca 0,1-0,2 meter tjockt lager av "fet" mo. Därunder kunde ett grått grusigt lager iakttas, vilket delvis tolkas vara förhistoriskt. Detta lager var ca 0,1 meter tjockt i ruta 4, 7 och 13. Dessa rutor innehöll förhistoriska fynd.

I schakt 2 påträffades ett skärvstenslager som var väl avgränsat mot norr och väster. Inom lagrets begränsning fanns en härd och utanför lagret i väster fanns ett antal stolphål. Lagret kan möjligen ingå i en huskonstruktion, men detta kan endast klargöras vid vidare utgrävning.

Slutsats

Hela undersökningsytan verkar ha spår efter lämningar från olika perioder. Stensyllar efter huskonstruktioner har påträffats i schakt 3, 5 och 9. Spisfundament, härdar och andra typer av anläggningar finns i samtliga schakt, med undantag för schakt 4. Schakt 4 är beläget på den lägsta nivån över havet och verkar därför sakna lämningar (förutom ett dike). Omedelbart öster om schakt 4 kan dock en igenväxt mindre vägs ses i form av 2 mindre vallar på vardera sida om vägen.

Resultatet av undersökningen kan därför sammanfattas med att bytomten åtminstone har en förhistorisk föregångare som delvis ligger på samma plats som den tänkta framtida exploateringen, med kontinuitet fram till nutid. Kamfragmentet i ruta 4 kan datera den förhistoriska fasen till vikingatid, vilket stämmer väl med det intilliggande gravfältets karaktär.

Man har dock tidigare påträffat en skärvstenshöjg omedelbart norr om gravfält Raä 201, ca 50 meter väster om förundersökningsytan (IKOS 1993:11). Skärvstenshöjgar brukar dateras till bronsålder och anses indikera att en boplats finns i dess närhet. Att skålgropar hittats ca 200 meter nordväst om bytomten styrker ett sådant antagande. Man kan alltså inte utesluta att delar av det grå grusiga boplatslagret även kan härröra från bronsålder. Det påträffades dock inga fynd som kan dateras till bronsålder.

Att tandplattan och stödskenan (till olika kammar) hittades i samma ruta och stick visar att det grå lagrets datering åtminstone är vikingatid - 1300-tal. Skifferhänget i schakt 7 påträffades ovanpå en tydlig stenpackning, och om skifferhängets datering till vikingatid-tidig medeltid stämmer, så ger detta att stenpackningen möjligen härrör från ungefär samma tid.

Resterna av huskonstruktionerna i schakt 5 och 9 visar att man kan förvänta sig lämningar under det befintliga sydvästra husets utbyggnad. Denna utbyggnad saknar källare varför anläggningar och lager bör vara intakta – åtminstone befriade från nyare tiders åverkan.

Referenser

- IKOS. 1993. *Bisslinge, Svartinge och Överby. Sollentuna kommun. Arkeologisk utredning*. Rapport 1993:4
- Johansson. M. 2000. *Skeppsbron. Ett arkeologiskt tvärsnitt genom stormaktstidens Stockholm*. Stockholms Stadsmuseum. Arkeologisk rapport 2000:11
- Mårtensson. W. A. 1976. *Uppgrävd förflutet för PKbanken i Lund. En investering i arkeologi*. Kulturhistoriska museet i Lund. Malmö
- Ros. J. 1990. Horn- och benhantverk. *In red: Tesh S, Makt och människor i kungens Sigtuna. Sigtunagrävningen 1988-90. Sigtuna museer.*

Muntliga uppgifter

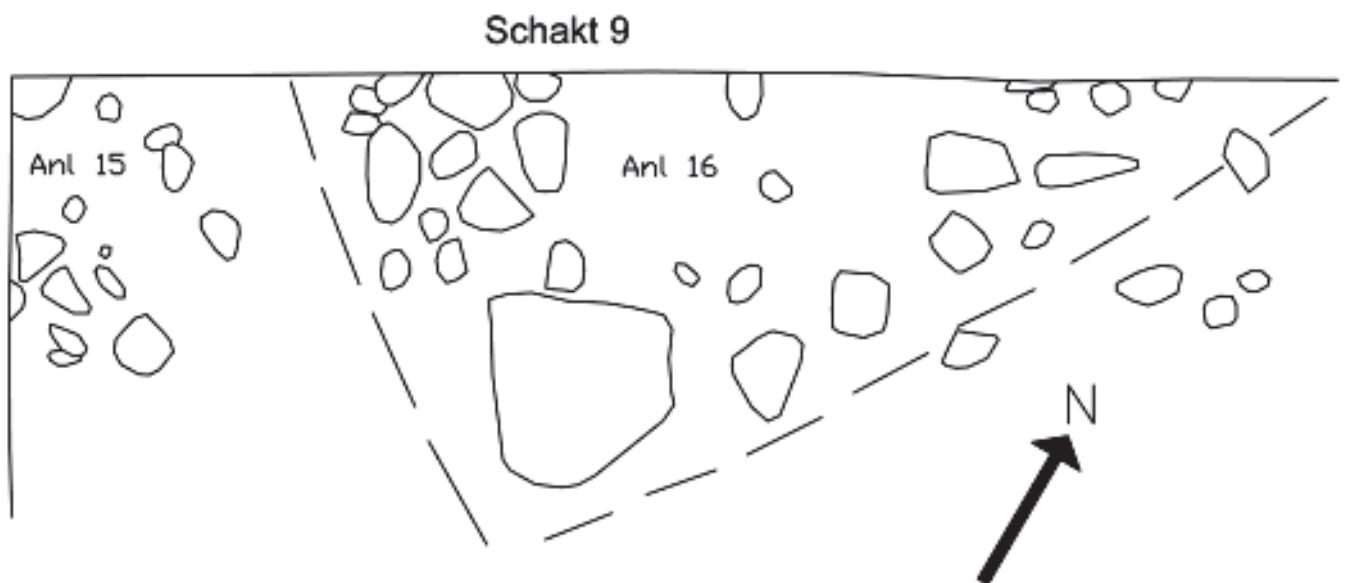
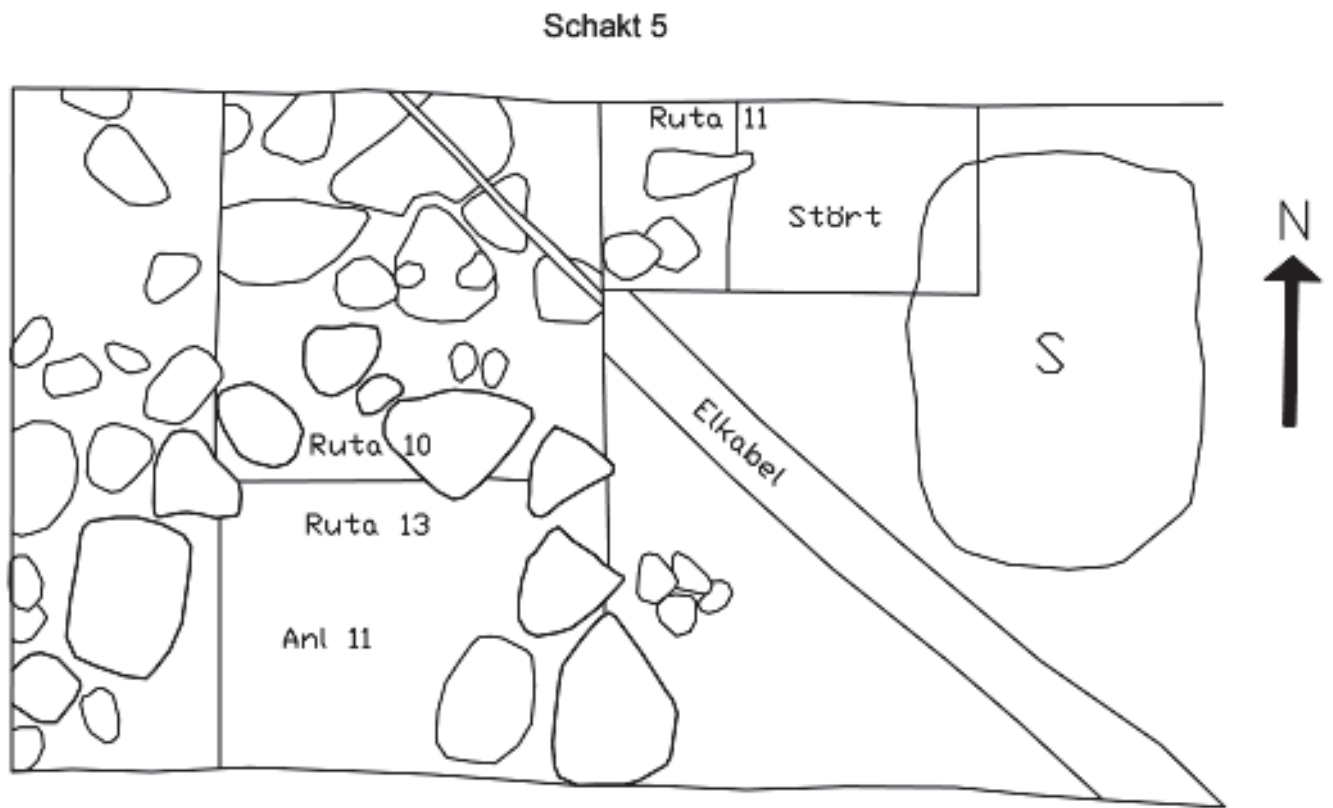
Michél Carlsson. Fd Antikvarie på UV-Stockholm.

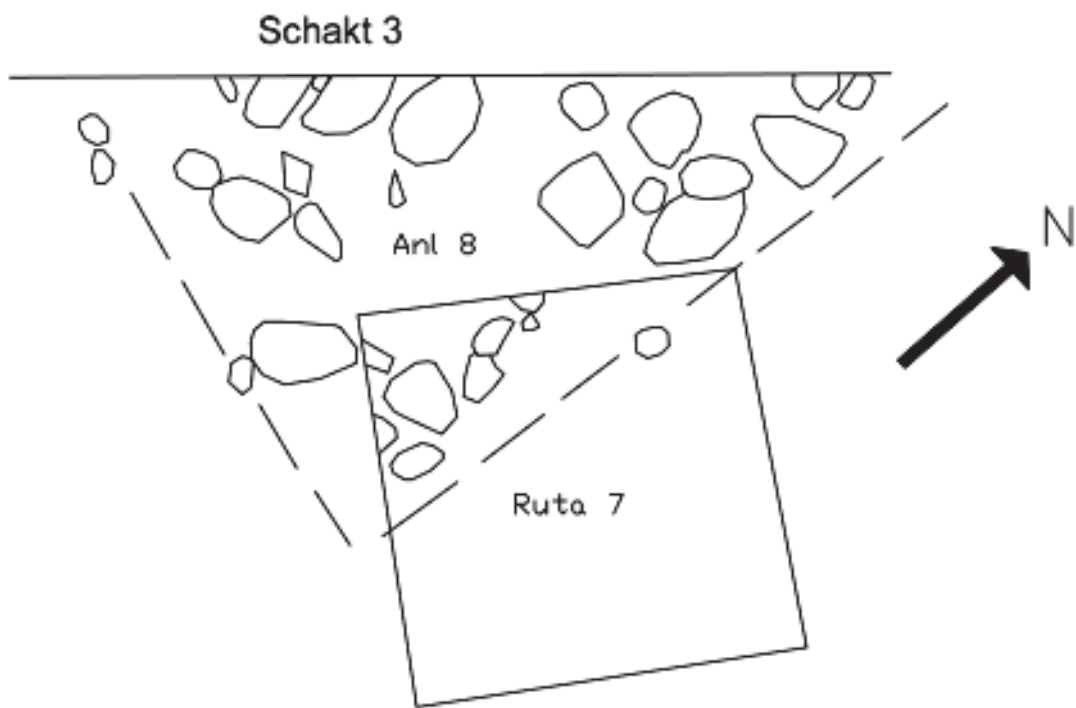
Administrativa uppgifter

SSLM:s dnr:	2001:025
Länsstyrelsens dnr:	2021-01-6046
Ekonomiskt kartblad:	10 I 9d Sollentuna
Koordinatsystem:	RT 90
X-koord:	6598,1
Y-koord:	1617,2
Period:	23 april – 4 maj (8 dagar)
Fältpersonal:	Göran Werthwein (projektledare), Kjell Andersson, Lars Andersson, Anders Ericsson
Osteologi	Margareta Boije

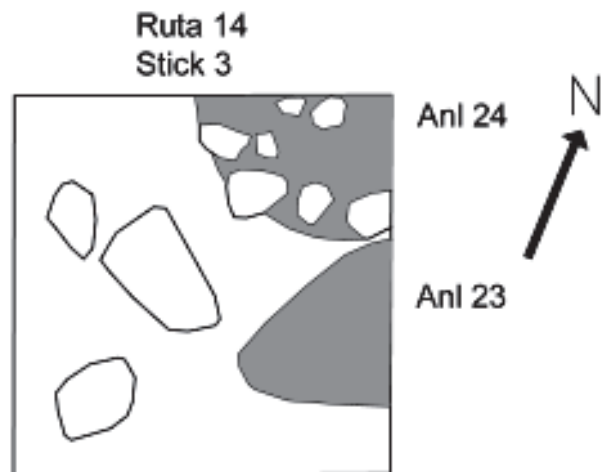
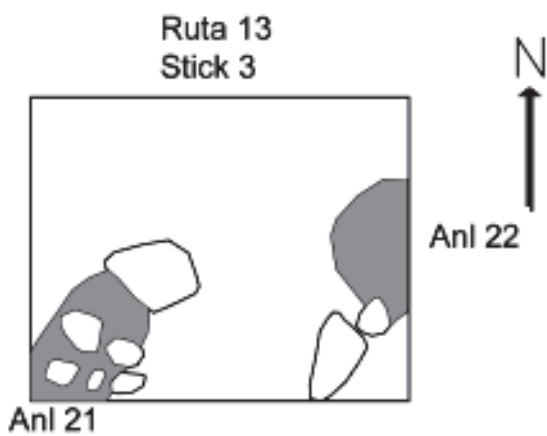
Bilaga 1. Planer och profiler

Anläggningar, skala 1:20

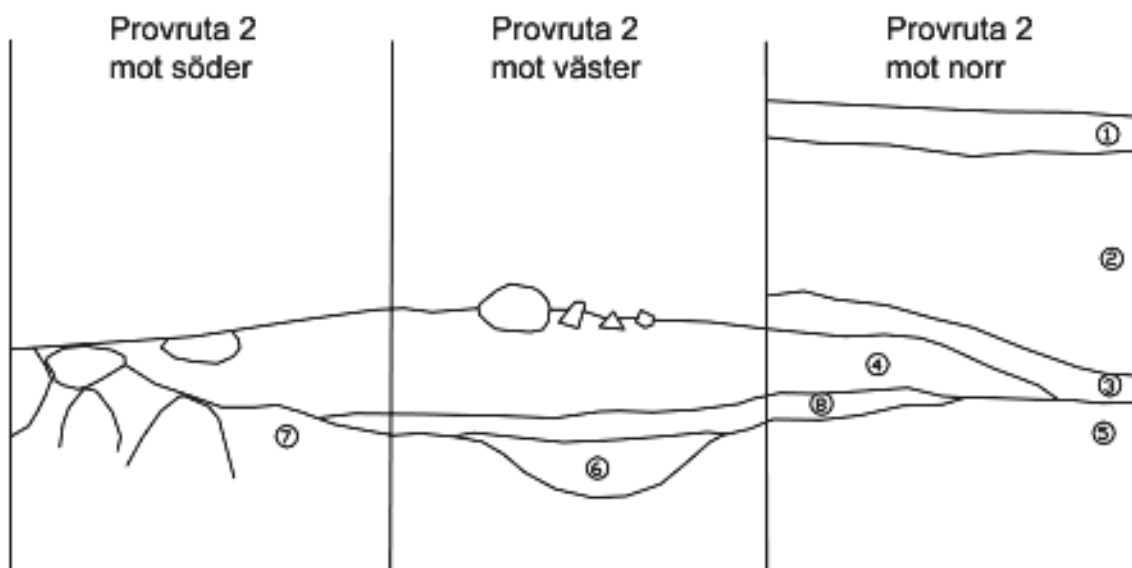
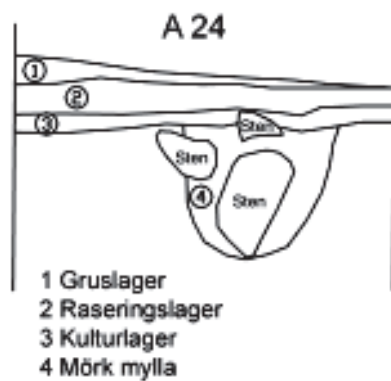

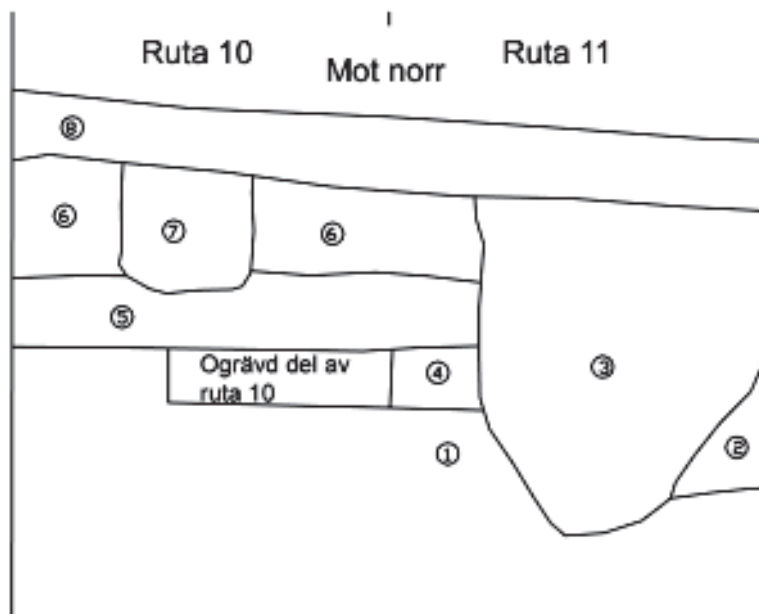
Provrutor med anläggningar i plan, skala 1:20

Profiler, skala 1:20

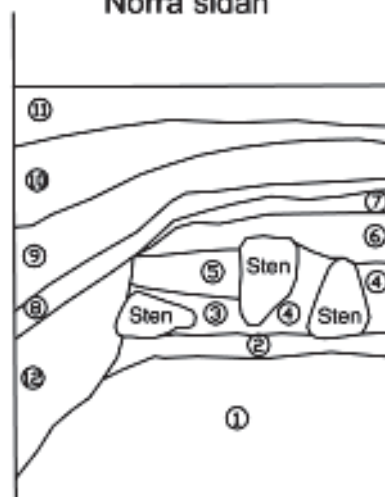

- 1 Torv
- 2 Matjord med tegel och andra fynd
- 3 Lager med tegelflis
- 4 Grå sotblandad mo med skärvig sten
- 5 Beige silt
- 6 Gråbeige silt
- 7 Ngt rödare än 6
- 8 Skikt med "liggande" trä, rikligt med kol

- 1 Gul sand och grus med sten
- 2 Hård A13
- 3 Nedgrävning för rör
- 4 Brungrått fett kulturlager
- 5 Samma som 4 men med tegel och småsten
- 6 samma som 5 men med större stenar (0,05 m stora)
- 7 Nedgrävning för elkabel
- 8 Torv

Ruta 1 Norra sidan

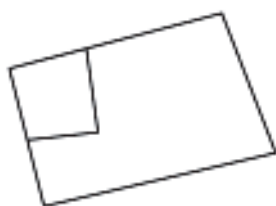

- 1 Steril morän
- 2 Kulturpåverkat grus
- 3 Grått kulturlager med inslag av småsten
- 4 Grus och småsten
- 5 Grått fett kulturlager med inslag av småsten
- 6 Grått fett kulturlager, småsten och tegel
- 7 Gul grusblandad sand
- 8 Brungrått fett kulturlager, kolbitar
- 9 Gult grus och sand
- 10 Matjordsblandat kulturlager, småsten
- 11 Torv
- 12 Knytnävsstora stenar i fett kulturlager

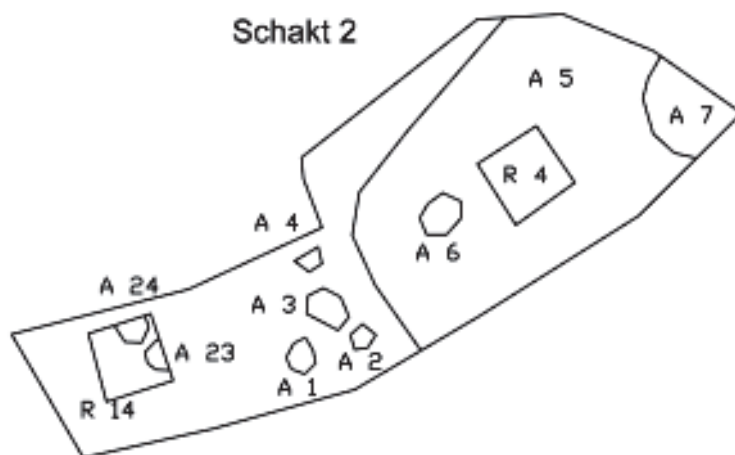

Samtliga schakt (utom schakt 4 som var tomt), skala 1:100

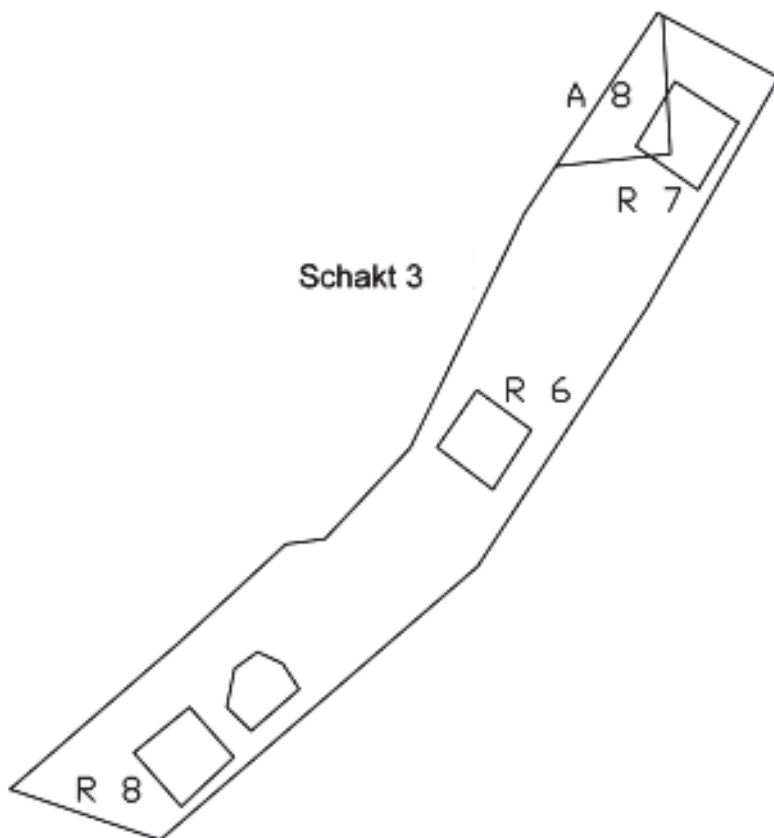
Schakt 1

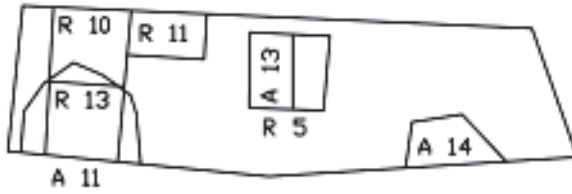
Schakt 2

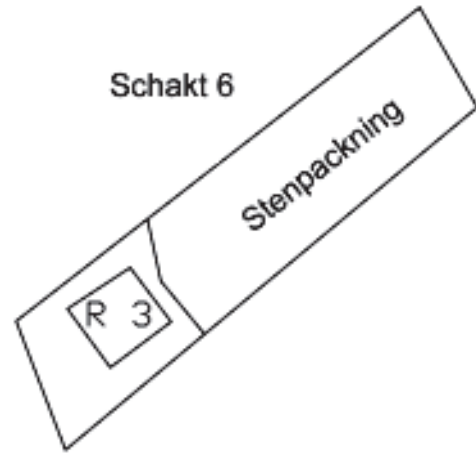
Schakt 3

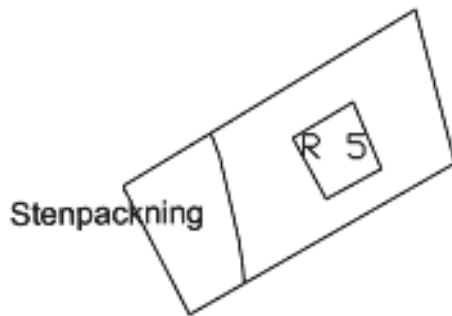
Schakt 5

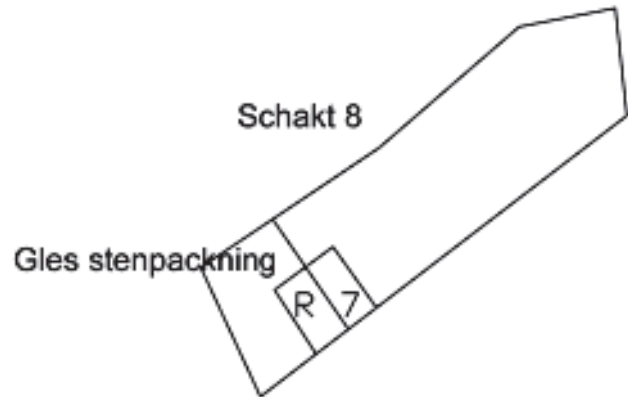
Schakt 6

Schakt 7

Schakt 8

Schakt 9

Bilaga 2. Historiskt kartöverlägg

Avritning av: Geometrisk avmätning å 1690 (LMV A19:45-46)

Bilaga 3. Anläggningens lista

Anl	Typ	Storlek M	Djup M	Schakt	Anmärkning
1	Stolphål	0,4-0,5 i diam		2	Väl avgränsad samling större stenar med mörkare jord mellan dem. Ej grävd.
2	Stolphål	0,4-0,5 i diam		2	Väl avgränsad samling större stenar med mörkare jord mellan dem. Ej grävd.
3	Stolphål	0,4-0,5 i diam		2	Väl avgränsad samling större stenar med mörkare jord mellan dem. Ej grävd.
4	Stolphål	0,4-0,5 i diam		2	Väl avgränsad samling större stenar med mörkare jord mellan dem. Ej grävd.
5	Skärvtenslager	5,3x3,2	0,1-0,15	2	Skärvtenslager med mörk jord som är väl avgränsad mot sydväst och nordväst. Packningen fortsätter vidare utanför schaktet i nordost/sydost. Tegel och obrända ben i ytan. En provruta (R 4) grävd i lagret.
6	Härd	0,4m i diam		2	Belägen i anl 5 och tolkas vara en härd p.g.a. ansamling av kol, sot och skärvig/skörbränd sten. Ej grävd.
7	Stenansamling	0,8x1,3		2	Ansamling av större rundade stenar (ca 10 st) med en storlek på 0,2-0,3 m i diameter. Fortsätter vidare utanför schaktet i nordost och sydost. Anläggningen kan möjligen vara ett stort stolphål. Ej grävd.
8	Stensyll	1,3x2,3	0,1	3	Tydlig och väl avgränsad stenpackning med en synlig gavel. Stenstorleken är 0,2-0,4 m i diameter. Anläggningen fortsätter vidare utanför schaktet i norr och väster. Provruta 7 tangerar anläggningen.
10	Dike	0,5x2,6		4	Stenfyllt dike i öst-väst riktning. Ej grävd.
11	Spisfundament?	1,2x1,6	0,2	5	En "cirkel" kunde skönjas i schaktets västra del vilken fortsatte vidare utanför schaktet i söder. Denna tolkas vara ett spisfundament men tolkningen är preliminär. Att det är en anläggning är dock tveklöst. Omedelbart intill anläggningen i norr syns delar av en packning som kan ingå i en stensyll till en byggnad. Provruta 10 grävdes ner till stenpackningen och provruta 13 grävdes i botten men stenar som ingick i anläggningen lämnades in situ.
13	Härd	1,1x1,2	0,54	5	Vid schaktning framkom en härd intill/öster om ett större stenblock. Rikliga mängder skärvig och skörbränd sten syntes. Även vid rutgrävning väster om blocket påträffades härden varför dess omkrets är okänd. Mot botten av härden fanns förkolnat "liggande" trä som verkar täcka en underliggande grävd ränna. Denna ränna placerad i öst-västlig riktning och avslutades i söder med större stenar. Rännan fortsätter troligen utanför den grävda provrutan. Grävd i provruta 2.
14	Stenansamling	0,8x1,3		5	En väl avgränsad stenansamling påträffades ca 0,5 meter under torven. Stenstorleken var ca 0,15-0,3 m i diameter. Anläggningen fortsätter vidare utanför schaktet i söder. Ej grävd.
15	Stenansamling	0,6x0,8		9	Gles stenansamling med 0,1 meter stora stenar. Anläggningen fortsätter vidare utanför schaktet i sydväst. Ej grävd.

Anl	Typ	Storlek M	Djup M	Schakt	Anmärkning
16	Stensyll?	1,3x2,4		9	Två syllstensrader i rät vinkel med en hörnsten (0,5 m i diameter). Stenstorleken i syllen var ca 0,1-0,2 m stora. Anläggningen är något osäker. Ej grävd
17	Stolphål?	0,3x0,5		9	Ansamling av 0,05-0,1 meter stora stenar. Osäker anläggning. Ej grävd.
18	Stenansamling	0,4 m i diam		9	Ansamling av 0,15 m stora stenar. Ej grävd.
19	Stenansamling	0,2-0,5		9	Ansamling av 0,2-0,3 m stora stenar. Ej grävd.
20	Stenansamling	0,2-0,4		9	Ansamling av 0,15 m stora stenar. Anläggningen kan möjligen tillhöra det wirefäste till telefonstolpe? som påträffades omedelbart intill.
21	Stolphål?	0,3x0,4		5	Anläggningen påträffades vid rutgrävning (R 13, stick 2) i anläggning 11 och utgjordes av en stenansamling samt fet mo. Den var belägen i ett grått grusigt skikt under anl 11. I detta skikt fanns A-godskeramik varför anläggningen tolkas vara förhistorisk. Ej grävd.
22	Mörkfärgning	0,2-0,4		5	Anläggningen påträffades vid rutgrävning (R 13, stick 2) i anläggning 11 och utgjordes av en mörk färgning med fet mo. Den var belägen i ett grått grusigt skikt under anl 11. I detta skikt fanns A-godskeramik varför anläggningen tolkas vara förhistorisk. Ej grävd.
23	Mörkfärgning	0,4 m i diam		2	Anläggningen påträffades vid rutgrävning (R 14, stick 2) och utgjordes av mörk ngt grusig mylla. Anläggningen kan eventuellt vara ett stenlyft. Ej grävd.
24	Stolphål	0,4-0,5	0,38	2	Anläggningen påträffades vid rutgrävning (R 14, stick 2) och utgjordes av ett stenskott stolphål med mörk mylla. Den del av anläggningen som var synlig inom provrutan grävdes. Stenskoningen bestod av 0,1-0,2 m stora stenar.
9, 12	Utgår				UTGÅR

Bilaga 4. Fynd

Ruta	Stick	Schakt	Fynd	Anmärkning
		7	Skifferhänge (bryne), Sandstensbryne, rörskaft till trebensgryta	Påträffade ovanpå stenpackning
1	1 3		Yngre rödgods samt glas till behållare Bränd lera	1800-1900 tal
2	1		Sandstensbryne, Bronsbeslag	Beslaget har två nitar som fortfarande sitter på plats
3	1 2		Slagg, tegel, keramik Järnbrödd, obrända ben, bränd lera	Förhistorisk keramik, Ej modernt tegel Hästbrodd
4	1		Bränd lera, Lerklining, keramik, 2 kamfragment, brända och obrända ben	Förhistorisk keramik, tandplatta till B-kam samt en stödskena till sammansatt dubbelkam. Obrända ben endast i ytan.
5	1		obrönt ben	Djurben
7	2		Keramik	Förhistorisk keramik
8	1		Tegel, bränd lera, lerklining, brända och obrända ben	Djurben
10	1		Tegel, keramik, obrända djurben	Yngre rödgods
11	1 2		Kritpipa, keramik, glas, spik, obestämbart järn Bränd flinta, bränd lera, obrända djurben	Yngre rödgods, fönsterglas
12	1 2 3 4		Spik, porslin, obrända djurben Tegel, keramik Tegel, glas Tegel	Yngre porslin Yngre rödgods (1700-tal) fönsterglas med nupen kant Funnet under det beiga lagret
13	1 3		Spik, tegel, keramik, obrända djurben Bränd lera, keramik	1700-tal? Förhistorisk keramik
14	1		Bränd lera, glas, keramik, obestämbart järnfragment	Yngre rödgods

Bilaga 5. Rutlista

Ruta	Schakt	Fyllning	Anmärkning
1	1	St 1: Grå jord med grus och småsten. St 2: Stenpackning samt grå jord och grovsand. St 3: Gult grus med viss inblandning av grå jord och smågrus. St 4: 0,05 m tjockt skikt med kulturpåverkad grus- Därunder vidtog morän.	Större tegelbitar fanns i nordvästra delen av stick 1. Södra halvan stört av avloppsrör och den nordvästra delen av en sentida ledningsnedgrävning ända ner till ej kulturpåverkad marknivå. Endast den nordöstra delen var opåverkad. I stick 2 framkom en stenpackning med 0,05-0,1 m stora stenar och i stick 3-4 fanns större stenar (0,1-0,4 m i diam).
2	5	St 1-2: Grå ngt beige silt St 3: Grå silt i "rännan". Därunder vidtog gulbeige silt.	Rutan grävdes så att den västra halvan var belägen i hård A 13 och andra halvan utanför i öster (för innehåll i hårdan se anläggningsbeskrivning). I rutans botten påträffades en grävd ränna.
3	6	St 1: brun mylla med inslag av 0,05-0,1 m stora stenar (många var skörbrända) . St 2: som ovan i rutans östra del (ca 0,03 m tjockt), i övrigt var det ett mylligt gruslager.	
4	2	St 1: Rikligt med skärvig- och skörbränd sten, gråsvart moig jord St 2: Den skärviga/skörbrända stenen finns ej i detta stick. Ställvis gråsvart moig jord, ställvis morän. Ej kulturpåverkad jord i botten.	Provrutan är grävd i anläggning 5
5	7	St 1: Myllig morän 0,03-0,05 m tjockt,	
6	3	St 1: Myllig morän övergående i morän.	Berghäll/block påträffades i väster
7	3	St 1: Kulturlager (ngt fet mo) St 2: Grus	Rutan grävdes intill anläggning 8. Stenar, vilka ingår i anläggningen, påträffades i rutans västra halva. Därför grävdes endast rutans östra halva i botten.
8	3	St 1: Grusblandad jord St 2: Stenpackning i västra delen, därunder "steril" morän.	Stenpackningen i den västra delen bestod av 0,05-0,15 m stora stenar. Större stenar fanns i östra delen. Under stenarna vidtog ett tunt gråbrunt lager med k-jord.
9	8	St 1-2: Gles stenpackning, Grå smutsig grusig mo. St 3: Beige "steril". Stenpackningen är borta.	Stenpackningen är inte naturlig, belägen i grå smutsig mo
10-11	5	St 1-8: Svartgrå fet mo.	Ruta 10 grävdes ner till stenpackning vid anl 11 och ruta 11 grävdes ner till orörd marknivå eftersom den rutan berörde en nedgrävning för ett vattenrör. Ruta 11 var 1x0,5 m stor.
12	9	St 1: Gråsvart grusig mo St 2: Som 1:an men med stenar i väster. St 3-4: gråbeigemo i öster och väster. I mitten är det grå mo.	Rutan är 1x0,5 m stor. Ett ljusare lager (gråbeige) i stick 2-3 tolkades först som "sterilt" men visade sig övelagra ytterligare ett grått lager med bla tegel. Rutan grävdes ej i botten pga att den fylldes med vatten.
13	5	St 1: Svart mo St 2: Som 1:an men grus börjar att synas. St 3: Grå grusig morän St 4: Morän	Rutan grävdes i anläggning 11. Stenar som ingick i konstruktionen lämnades in situ. Anläggningar (Anl 21 och 22) påträffades i botten
14	2	St 1: 0,01- 0,05 m tjock gruslager, därunder fet mörk stenig mylla St 2: Grusig mylla St 3: morän	Gruset i ytan är troligen fyllning till avloppsbrunnen i väster. Anläggningarna 23 och 24 påträffades i botten.

Bilaga 6. Schakt

Schakt	Längd M	Bredd M	Djup M	Schaktfynd	Anl	Anmärkning
1	3,2	2	0,3			Fyllning: mylla/mo (matjord). Schaktades ner till ett flammigt fyllnadslager med recenta fynd. Därefter vidtog rutgrävning.
2	9,8	1,8-3-3	0,2-0,35	Porslin, keramik, ben, tegel och järn	1-7, 23-24	Fyllning: mylla/mo (matjord). Ett lager med tegelflis påträffades ca 0,2 m under torven. Därunder vidtog ett kulturlager med enstaka 1700-talskeramik, anläggningar och rikliga mängder obrända djurben.
3	13,3	1,8	0,2-0,4	Tegel	8	Fyllning: mylla/mo (matjord). Schaktet var djupast i norr.
4	4,6	2	0,5		10	Fyllning: mylla/mo (matjord). Schaktet var fyndtomt. Den enda anläggning som påträffades var ett dike, beläget i öst-västlig riktning.
5	7,5	1,9	0,3-0,5	Porslin, keramik, ben, tegel och järn	11, 13, 14	Fyllning: mylla/mo (matjord). Ett lager med tegelflis påträffades ca 0,5 m under torven. Därunder vidtog ett lager med enstaka 1700-talskeramik, anläggningar och rikliga mängder obrända djurben. Ett stenblock (0,8x1,1 m stor) fanns centralt i schaktet.
6	7	1,8	0,3	Skifferhänge, tegel och enstaka obrända ben	21	I schaktets botten syntes en tämligen tät stenpackning (A 21) med ca 0,15-0,3 m stora stenar. Stenpackningen avtar mot sydväst. Längst uppe i sydvästra änden av schaktet syntes ett påförd lager med grus.
7	4,5	2	0,3-0,4	Tegel och ben	21	Samma som schakt 6. En sten i packningen är dock större (ca 0,5 m i diam). Stenpackningen avtar mot nordost.
8	6,4	1,8	0,3-0,4	Enstaka tegel		Enstaka större stenar längst i sydväst som möjligen kan vara en gles stenpackning.
9	3,7	3	0,3-0,4	Tegel, bränd lera	15-20	Bränd lera påträffades mot botten av schaktet.